DIN SCRISORILE FILOSOFULUI SENECA

ELOGIUL BĂTRÂNEȚELOR

de G. POPA-LISSEANU

Îți spuneam altădată—îi scrie Seneca unui prieten, — că mă găsesc în pragul bătrâneților; acuma mă tem că am depășit aceste bătrânețe, lăsându-le în urma mea. Câți alte, în vremea din urmă, altfel trebue să numesc starea trupului meu, istovit deși nu doborît de tot. Socotește-mă acum în numărul oamenilor decăzuți cari se găsesc în fața morții. Totuși însă îți mărturisesc că mă aflu sleit de puteri numai ca trup, nu și ca minte.

In ce privește sufletul, nu cunosc neașteptatea vârstei ce o simt în trup. Au îmbătrânit slăbind în mine numai viții și pasiunile ce erau puse în slujba acestor vicii. Sufletul îmi este încă plin de vigoare și el nu împărtășește starea corpului; sufletul meu a scăpat de o parte din povara trupească, dar el mai are încă vlagă și putere și poate acum să discute despre bătrânețe. El este încă în floare și să-l lăsăm deci să se bucure de favoarea ce o are.

E bine însă să ne gândim și să cercetăm întru cât a contribuit la potolirea mea și a pasiunilor mele îndeletnicirea cu filosofia și întrucât a contribuit la aceasta vârstă. Și de aș[illegible]derea se cade să examinăm cu deamănuntul ce nu mai pot face acum și ce nu mai voesc să fac, deși aș putea face. Căci, dacă un lucru nu pot să-l mai fac, nu mă supăr de această nepuință a mea, fiindcă nu trebue să se plângă cineva, dacă un lucru ce trebue să aibă un sfârșit, a ajuns la capătul său.

Dar, vei spune, cea mai mare mâhnire sufletească a unui om este când se observă pe sine scăzând mereu și oarecum topindu-se. Căci noi nu suntem doboriți deodată, pe neașteptate, ci suntem măcinați, pe nesimțite. Fiecare zi sapă la temelia existenței noastre și ne slăbește o parte din puteri. — Dar, spune-mi, poate să fie un sfârșit mai bun ca acela care ne duce, încetul cu încetul și în chip natural, la capătul vieții? Nu doar că un sfârșit neașteptat ar fi mai rău, dar fiindcă această cale este mai firească și mai puțin amară.

Eu, ca și când mi s'ar apropia ziua cea din urmă în care aș avea să-mi dau seama de toate celelalte zile ale vieții mele, stau și mă gândesc și-mi spun în mine:

„Tot ce ai dovedit până acum, prin vorbe și prin fapte, nu însemnează nimic. Toate sunt probe slabe și amăgitoare, învăluite în fraze înșelătoare. La moarte numai ai să vezi rezultatul la care ai ajuns. De aceea, pregătește-te fără teamă pentru ziua aceea, în care fără prefăcătorie și lepădându-ți orice mască, vei avea să dai seama, dacă virtutea de care ai vorbit tot timpul ai avut-o numai pe buze sau ți-a ieșit din inimă curată și dacă vorbele pompoase ce ai rostit toată vremea împotriva întâmplărilor omenești au fost spuse din vanitate și din deșertăciune, ori au fost scoase din adâncul convingerilor tale. Tu nu te oprî la opinia ce au oamenii despre tine; această opinie este totdeauna nesigură și împărțită. Dă la o parte toate preocupările ce ai avut în întreaga ta vieață și ai să vezi că numai moartea singură poate să dea sentința de cine ai fost tu. Da, uite ce-ți spus: Toate discuțiile tale docate, toate conferințele tale savante, toate preceptele ce ai culeș din învățații antichității nu sunt dovezi sigure de tăria sufletului tău. Și oamenii cei mai timizi vorbesc uneori cu curaj. Cât ai izbutit și cât ai produs în vieață, se va vedea când îți vei da ultima suflare. Eu, personal, primesc bucuros această condiție și nu mă îngrozesc de judecată".

Acestea mi le spun în mine; dar tu socotește-le ca și când ți le-aș fi spus și ție. — Tu ești mai tânăr? Ce are a face? Moartea nu ține socoteală de ani. Nu se știe unde te așteaptă moartea; de aceea așteaptă-o tu în tot locul.

Ca încheiere, o vorbă a filosofului Epicur: „Gândește-te la moarte și întreabă-te cum e mai bine, să vie ea la noi, sau să mergem noi la ea"?— Iată înțelesul. E un lucru frumos să înveți să mori — *egregia res est, mortem condiscere*. Crezi poate că e de prisos să înveți ceea ce se întâmplă omului o singură dată? Dar tocmai de aceea trebue să ne gândim la ea, ca să o studiem spre a o cunoaște. Cine spune „gândește-te la moarte"— *meditare mortem* — spune, în același timp, gândește-te la libertate. Căci cel ce a învățat să moară, a învățat să nu fie sclav. El este mai presus, și în orice caz în afară de orice putere și autoritate. Impotriva lui nu pot nimic nici lanțurile, nici închisoarea, nici tortura. O singură legătură îl ține încătușat: dragostea de vieață — *una est catena, quae nos alligatos tenet: amor vitae*, — dragoste, pe care dacă nu putem să o lepădăm cu totul, trebue în orice caz să o slăbim cât mai mult. Această iubire de vieață să nu ne împiedice, când vor cere împrejurările, să fim mai puțin pregătiți de a face bucuros ceeace trebue făcut într'o zi.

INSEMNĂRI CULTURALE

RĂZBOIUL ȘI ARTA MODERNĂ

de CONSTANTIN KIRIȚESCU

III

LITERATURA

Cuvântul scris, instrument vrăjit al inteligenței omenești, e capabil să evoce tablouri uriașe și să prindă ciocnirile de forță și să desvălue cauzele lor profunde, să ne redea realizările concrete ca și elaborările subtile ale inteligenței. Pentru marile mase, cuvântul scris nu are puterea impresiei vizuale ori chiar a celei auditive, dar este de sigur mai nuanțat, mai explicit, mai bogat, mai variat, mai profund și mai convingător. De aceea, literatura, sub ambele ei forme, poezia și narațiunea în proză, a găsit totdeauna în război unul din izvoarele cele mai fecunde de inspirație.

Toate genurile literare se acomodează cu toate aspectele și cu toate momentele acțiunii războinice. Poezia a fost totdeauna sora bună a armelor. De la Tyrteu până la Körner, ea a știut să exalteze sufletele, să excite la luptă, să propovăduiască și să preamărească jertfa supremă. In domeniul descriptiv, a produs adevărate capodopere. Socotesc printre acestea, descrierea bătăliei dela Rovine, din Scrisoarea III a lui Eminescu, acea splendidă descriere a unei arhaice mișcări de mase, înfățișată ca o uriașă și zgomotoasă trântă, în care nu curge sânge; ea ar putea sta alături de orice bucată epică din literatura universală. Cea mai completă realizare a prozei literare, romanul, a produs de asemeni lucrări definitive, intrate în clasicitate, ca „Război și Pace" al lui Tolstoi și „La Debâcle" al lui Zola.

E interesant că și în domeniul literaturii se produce o evoluție similară cu cea pe care am înregistrat-o la pictură. Artistul modern e impresionat mai mult de detaliul individual, decât de mișcarea armatelor luptătoare, mai mult de psihologia singuratecului luptător, decât de epicul marilor încleștări, mai mult de suferința soldatului care expiră într'un colț uitat al câmpului de bătaie, decât de comandantul ce domină măreț acest câmp, mai mult de viața din culise decât de spectacolul de pe scenă. Durerile căderii au mai mult răsunet în inima scriitorului decât gloria triumfului. Epopeea aparține istoriei literare. Poemele homerice, Chanson de Roland, Niebelungenlied, alcătuesc un gen perimat. Sufletul scriitorului modern nu mai vibrează la isprăvile cavalerești. Cyrano al lui Rostand a fost o încercare de reînsuflețire a spiritului cavaleresc; succesul său se explică prin talentul scriitorului, care a realizat o capodoperă, și prin răscolirea cenușii ce acoperea tăciunii aproape stinși ai caracterului francez.

Tendința de umanizare a literaturii s'a manifestat mai de mult. In celebrele „Soirées de Medan", bucata cea mai reușită a acestui „tournoi" literar n'a fost excelentul episod epic „Atacul Morii" al lui Zola, șeful necontestat al grupării, ci „Boule de Suif" al debutantului Maupassant, tragicomedie de culise. Din scrierile inspirate de războiul mondial din 1914-1919, cele care au avut cel mai mare succes au fost cele ce descriu stările sufletești de depresiune și mizerie din spatele frontului, precum sunt romanele lui Barbusse, Remarque, Laszlo ș. a. Ele au fost etichetate de o parte a criticei ca: literatură defetistă. Este adevărat că ele nu se încadrează în efortul național al unui popor în arme, care trebue să-și mobilizeze toate energiile morale și fizice pentru obținerea succesului, dar sensibilitatea artistului nu poate fi forțată. Descrierea și exaltarea eroismului n'au putut găsi interpreții care să unească sinceritatea cu talentul; în opera existentă se simte artificialul; inspirația ține mai mult de necesitățile de propagandă.

In literatura noastră națională, războiul neatârnării a produs pe „Peneș Curcanul", dar n'a putut smulge lirei lui Eminescu nici un accent. Războiul de întregire n'a produs, până azi, în domeniul literaturii pure nici o lucrare de mare valoare definitivă. El a inspirat însă o seamă de tablouri întunecoase ale vieții dinapoia frontului. Printr'un defect de perspectivă și exagerând nota realistă, scriitorii noștri s'ax complăcut în descrierea turpitudinilor și a lașităților unor anumite cercuri, alegându-și eroii de preferință dintre învârtiții și beneficiarii războiului. In lucrarea noastră: „Generația războiului de întregire și scriitorii noștri", publicată și sub titlul: „Literatura impotriva educației?", am analizat, cu alt prilej, această curioasă eroare de optică, de adevăr și de gust.

Există deci o desarmonie între scopurile naționale pe care le urmărește războiul și între genul producțiunii artistice. A intra mai adânc în cercetarea cauzelor acestei desarmonii, ar însemna să depășim cadrul articolelor noastre. Ne mărginim a constata existența desacordului dintre social și artistic: arta nu secundează efortul național. Artistul modern, oricare i-ar fi genul, nu are sensibilitate pentru efortul colectiv, pentru insuflețirea maselor, pentru epic. Scriitorul modern este un analist, cu înclinație spre procesul de conștiință al individului, spre colțurile singuratece și obscure ale acestei mari drame, care este războiul.

O nouă artă, susținută de o viguroasă tehnică, cucerește azi din ce în ce mai mult favoarea publicului: Viziunea filmată, cinematograful. Dispunând de extraordinare posibilități, ea pare a reuși să armonizeze toate concepțiile, să satisfacă toate gusturile și toate necesitățile. E nevoie însă, pentru ca să putem vorbi despre ea, să rămână cât mai mult în domeniul artei și să alunece cât mai puțin spre mercantilism.

—⊙❖⊙—

Pomenirea victimelor bombardamentelor aeriene din Capitală

In cadrul solemn al redeschiderii istoricei biserici „Scaune" s'a oficiat eri în prezența d-lor general de corp de armată Ion Răşcanu, primarul general al Capitalei, general Ștefan Sahim, primarul Sectorului II Negru, general Gh. Iannescu, a numeroase personalități și a membrilor și membrelor „Așezământului Sfintei Fecioare Maria" parastasul pentru victimele bombardamentelor aeriene din Capitală.

Serviciul religios a fost oficiat de P. C. arhimandrit mitrofor Melhisedec Dimitriu ca reprezentant al I. P. S. Patriarh Nicodem, de părintele protoereu militar I. Croitoru, confesorul garnizoanei București, de părintele Gh. Prejneanu parohul bisericii „Scaune", de părintele Demostene Tebeică, directorul seminarului de cântări bisericești dela Cădărușani, etc., răspunsurile fiind date de membrii și membrele Așezământului Sfintei Fecioare Maria".

Pe lângă coliva cea mare adusă de primăria municipiului București, alte opt colivi dau solemnității un puternic caracter creștin și național.

După terminarea parastasului, au făcut apologia jertfei pentru țară a marinarilor eroi și a victimelor nevinovate ale bombardamentelor, inamice P. C. arhimandrit mitrofor Melhisedec Dimitriu și P. C. protoereu militar Ion Croitoru, mulțumind d-lui primar general Ion Răşcanu și colaboratorilor d-sale pentru râvna cu care luptă să reînvie altarele și adevărata spiritualitate creștină în viața Capitalei.

A urmat un prazmic tradițional, dându-se hrana la peste 150 de suflete nevoiașe din partea primăriei municipiului București și la o sută de persoane din partea membrilor „Așezământului Sfintei Fecioare Maria".

—⊙❖⊙—

Crimă politică la Milano

Fabricantul de avioane Peghetti, un pionier al aviației italiene și vechi fascist, a fost ucis cu focuri de revolver, în fața soției sale, de doi asasini ce au pătruns noaptea trecută în locuința sa.

SCRISORI DIN FRANȚA

IDEILE LUI TALLEYRAND

de POMPIUL PALTĂNEA

Vichy, Iulie. — Intr'una din ultimele-i cronici din „L'Action Française", d. Charles Maurras, comentând opera de refacere întreprinsă dela armistițiul încheiat acum patru ani, conform dorinței unanime a națiunii, de către d. Mareșal Pétain, a ținut să sublinieze că menținătorul unității, patriei, atacată de elementele rătăcite ale disidenței, a găsit o linie politică activă, analoagă în fond orientării politice determinate și urmate de Richelieu în 1814, după Ludovic al XVIII și Talleyrand.

Ideile politice ale lui Talleyrand sunt analizate cu strictețe în studiul recent apărut în editura pariziană Flammarion, pe care un alt membru al Academiei Franceze, d. Louis Madelin, îl consacră fostului ministru de externe al primului imperiu și al restaurației din veacul trecut. Figura turburătoare și complexă a fostului episcop descălugărit, continuă, ca activitatea-i, intensă și deconcertantă a prințului de Bénévent, să rețină atențiunea cercetătorilor și publicului, ceeace corespunde propriei sale dorințe formulată către contesa de Kilmansegge de Talleyrand însăși în termenii următori: „Vreau să se discute timp de secole ceeace am fost, ceeace am gândit, ceeace am năzuit".

Firește, Talleyrand, pe care d. Emile Dard l-a cadificat „principala podoabă a dicționarului sfârlezelor" fiindcă a jurat credință și fidelitate la 14 regimuri diferite și adesea contradictorii, n'a șovăit să semneze tratate care-s de fapt renegarea completă a opiniilor și principiilor personale. Totuși, multiplele-i variațiuni sunt numai aparente, existând în conduita-i o perfectă unitatea. Conciliind întotdeauna interesele-i proprii cu acelea ale Franței însăși, Talleyrand care a refuzat să se facă, după cum a mărturisit, campionul cauzelor pierdute, a explicat deasemeni, în pragul morții, că dacă a acceptat să devină „editorul responsabil al operelor altora", a săvârșit aceasta cu singurul scop de a-și putea într'o zi, impune vederile și conceptiile sale.

In domeniul politicii externe, ideile sale se adeveresc juste, derivând din tradițiile diplomatice ale vechiului regim, precum socoteau monarhii și înalții comiși dinaintea Marei Revoluții. Talleyrand socotea că Franța, odată ce-și va fi căpătat granițele-i naturale, nu va mai trebui să revendice nimic pe continent, încumbându-i dimpotrivă datoria să contribuie la menținerea echilibrului european, fără să uite a-și construi un imperiu colonial.

Această politică ponderată și măsurată, contrară politicii expansioniste și intervenționiste preconizată de Marea Revoluție și de cele două Imperii, s'a revelat în diferite împrejurări prin fraze proverbiale. La Erfurt, Talleyrand i-a spus Țarului Alexandru „Sire, Rinul, Alpii, Pirineii sunt cuceririle Franței; restul e cucerirea lui Napoleon, la care Franța nu ține". După victoria dela Marengo, referindu-se la intențiile lui Bonaparte, ministrul de externe al Directoratului a declarat: „Dacă vrea să anexeze, atunci se angajează într'o afacere fără capăt". In 1805 l-a sfătuit direct pe Napoleon să renunțe la cuceriri ca să obțină o pace definitivă. Incă după biruința dela Campo Formio, Talleyrand proclamase că: „adevărata mărime e aceea care se limitează singură, adevărata forță e aceea care știe să se modereze".

Pentruca Franța să ajungă la pace solidă și sinceră cu celelalte popoare, ilustrul diplomat, discipol fidel al lui Choiseul, a fost partizanul perseverent și activ al apropierii franco-austriace și adversar neînduplecat al oricărei apropieri cu Rusia.

Judecându-l sever din punct de vedere moral și condamnând chiar unele procedee și acțiuni diplomatice, d. Louis Madelin elogiază, în definitiv, chiar fără voie, personalitatea și opera celebrului bărbat de Stat, a cărui biografie a întreprins-o, constatând în concluzie că „dela 1789 la 1832, ideea lui Talleyrand a rămas aceeași: Franța mulțumită de locul pe care și l-a creat timp de opt secole, trebuie să se sileacă, nu să se lărgească, ci să se mențină într'o Europă reconciliată".

SCHIȚE

Și totuș... e adevărat!...

Intâmplarea de mai jos mi-a povestit-o un amic. Acesta are, ca fiecare din noi, o rudă, pare-mi-se cumnat, dacă nu mă înșel. Nu-i țin minte numele, deși mi l-a spus; dar să zicem că-l cheamă Costică. Era funcționar la una din numeroasele întreprinderi din Capitală. Și avea omul trei copii și bine înțeles, nevastă pe care-i dusese într'un sat de lângă București, cam la vre-o 40 km. depărtare.

In fiecare săptămână, Sâmbăta, pleca să-i vadă și să le mai ducă de-ale mâncării și câte ceva din lucrurile strict necesare. Își încrăpise omul din mai multe biciclete vechi una nouă și dacă nu era bună ca una nouă de curse, totuși Costică devenise un cursagiu de forță. Lunea pleca dela țară cu noaptea în cap și sosea la serviciu tocmai la vreme.

Ca să nu-și strice hainele, își făurise un costum cam nepotrivit, dar destul de practic: o bluză kaki, cu fermoar, o pereche de pantaloni negri bufanți, ciorapi de vânător și bocanci. Pe cap își pusese o bască.

Și pentrucă trebuia să le ducă, după cum am spus mai sus, diverse lucruri și de-ale mâncării, pe lângă port-bagajul bicicletei, își aruncase în spate și un rucksac, care nu era niciodată gol, mai ales când pleca la țară. Cum îi sosea ora de plecare, sulia rucksacul în spate după ce-și cercetă grijuliu cauciucurile, încălecă bicicleta și dă-i bătaie. In două ore era acasă, la noul domiciliu.

Intr'o Sâmbătă însă din motive neprevăzute a întârziat mai mult decât s'ar fi cuvenit. Și a plecat la țară ceva mai târziu.

Cât o fi mers pe asfaltul fără cusur al șoselei nu știu. La un moment dat însă i s'a părut că în văzduh sună ceva suspect. Avioane? A oprit bicicleta, a ascultat, nimic! Totuș ceva îi spunea că „liniștea" nu-i tocmai deplină". Cu toate acestea a plecat mai departe.

E drept că fugeau mașinile pe lângă el, de rupeau... asfaltul dar fiecare are dreptul să facă ce vrea... Adică, ce? Mașinile fug numai de teama avioanelor? Unde scrie asta? Prea ne-am învățat să socotim orice mișcare ca suspectă. Mai trebuie să fim o leacă și oameni. Deci a mai accelerat și el un pic, deși era o căldură de-ți venia rău.

Deodată a simțit că-i stă inima... A oprit și s'a convins... Erau avioane... Veneau încet, perfect aliniate, ca la paradă... Alte... cercuri, cârduri, ca niște cocori. Și-au motoarele de-ți lua ochii. S'a adăpostit sub un pom de marginea șoselei și a început să le înnumere, până când s'a plictisit... Ruck-sacul nu și l-a dat totuș jos din spate. Mai încolo, la o depărtare mică, se afla Argeșul... Imprejur câmp... La ce bun să strice bombe aici?

N'a apucat să-și termine gândul. O pasăre metal începuse să își scuture aripile...

Viuuuuuu, sbanf!... A căzut la câteva sute de metri. Nici nu știe când s'a trântit la pământ. Apoi, ca un arc a sărit și să te ții fugă până la Argeș.

Viuuuu! sbanf, sveff, brummm! Va să zică nu era de loc glumă! Și până să mai cugete, s'a pomenit în apă... Noroc că nu era apa mare. Totuși s'a lăsat în genunchi, astfel că se afla afundat în râu până la gât, așa îmbrăcat cum se afla... Cum s'a pomenit acolo, habar n'avea... Nu știa nici de ce dăduse busna în râu. Constituia râul un adăpost? Cine știe?!...

O clipă, două, trei, un minut, cinci, zece, o jumătate de oră... Poate și mai mult a stat acolo! Parcă-i mai ardea să se uite la ceas? Sufla și-atât!... Au mai căzut câteva bombe, departe, pe câmp. Apoi totul s'a liniștit... A dispărut și sgomotul motoarelor... După un control sumar, a văzut că nu mai avea basca pe cap... Sigur! Ii căzuse undeva, jos. Bicicleta? Da, era! Lângă pom unde o lăsase. A ieșit din apă ud toată. Și în plus plin de noroi, ca o altă ață! Acum trebuia să stea să-și usuce echipamentul, că altfel ar fi răs de el și curcile. Mare caraghios a fost! Nu putea să se ducă în tufișul acela? Acolo nu l-ar fi văzut avioanele!... Da! te potrivești cu frica?... Tii!! Și ce nevoie e pe el.... Să se dezbrace, să-și întindă hoafele pe hățiș și să-și revizuiască rucksacul! Numai zahăr și făină n'o mai fi acolo! Te pomenești că găsește cozonac!...

Ștergându-se o leacă de noroi, porni spre tufiș... Dar n'apucă să ajungă acolo că deodată rămase trăsnit. Din tufiș o făptură omenească țâșni se ca o săgeată și până să observe că era un preot cu anteriu, bâldâbâc în apă!... Cât ai clipi, din anteriu nu mai rămase decât un cap deasupra apei, care privea speriat, cu niște ochi cât pumnul. Ba mai și răcnise. Să mai stea el pe gânduri? Nici pomeneală! Dacă sărise popa în râu, apoi nu sărise de geaba!...

Și bâldâbâc și el în apă!...

O clipă, două, un minut, cinci, zece! Nimic nou!... Și-a ciulit urechile, s'a ridicat puțin, s'a uitat în jur, atent, nimic! Popa rămăsese însă cu ochi la el. Dar de ce numai la el? O fi având oare o astfel de mutră, încât să facă pe oameni să sară în apă? Te pomenești!....

Dac'a văzut însă că nu-i nimic, și-a luat inima în dinți.

— Ascultă, părinte! Ce-ai văzut d-ta de-ai sărit în apă?

Popa a privit lung la el, a îngăimat ceva. Costică n'a înțeles ce-a spus. Dar preotul a prins curaj și a ieșit din apă. Costică după el.

— Dumneata ești român de-ai noștri? l-a întrebat.

— Get-beget, părinte!

— Așa? Bată-te norocul să te bată de poznaș! Ce năzdrăvănie... Hai să ne uscăm acum, că dacă ne-o vedea cineva în halul ăsta, ne fluieră! Eu am crezut că ești parașutist d'aia, taică!...

DAN BĂLTEANU

—⊙◆⊙—

Un bust al marelui Eminescu, la Călărași

Călărași, 15 August

Orașul Călărași va fi în curând împodobit de o frumoasă lucrare a tânărului sculptor ialomițean, d. Ion Vlăd, care a realizat un splendid bust al marelui Mihail Eminescu.

Lucrarea d-lui Vlad a fost achiziționată de primăria orașului nostru, care are în frunte ei un distins intelectual, pe d. Eugen Cialic, ale cărui acțiuni culturale au dat un hotărît prestigiu localității noastre. D-sa are de gând să organizeze în cursul lunii Septembrie un festival „Eminescu", în cadrul căruia vor sosi la Călărași reprezentanți autentici ai culturii românești, iar din venitul serbărilor organizate să toarne în bronz bustul lui Mihail Eminescu, destinat să împodobească, apoi, parcul comunal.

SCRISORI DIN TURCIA

POVESTE ADEVĂRATĂ DEALUNGUL ZIDURILOR BIZANTINE

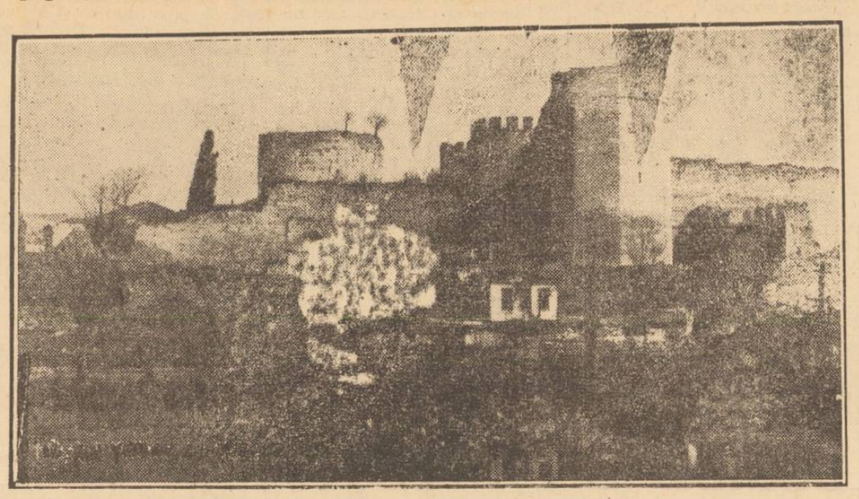

Dealungul zidurilor: Cele șapte Turnuri, yedicule

In lungul Cornului de Aur, a marii de Marmara și apoi dela mare pe uscat, până la Cornul de Aur, vechiul Istanbul este înconjurat de ziduri construite în epoca bizantină.

Șanțurile adânci de apărare, turnurile de veghe, zidurile groase cu numeroase creneluri, stau par'că și azi de pază. Numai că pietrele s'au desprins pe alocuri în blocuri uriașe; în bolțile săpate de vreme s'au prins plante agățătoare care s'au încolăcit îndrăzneț de sus până jos; iar pe unde a fost chip, a crescut în voie, o iarbă înaltă și deasă — iarba locurilor pustii.

Nu mai se aude nici ropotul lute al cailor, iar freamătul gladiatorilor gata de luptă a amuțit.

In spatele zidurilor, e liniște adâncă. Un somn greu și tăcut.

Drumul paralel cu zidurile, bătut de soare din plin, e liniștit. Câțiva copii, își dau mâna și se plimbă cuminți, lângă sora lor mai mare. La umbra unui platan — uriaș desigur, ca toți platanii de aci — o femeie s'a oprit din mers, întrebându-se dacă are să șadă pe iarbă sau nu. Agale, oamenii trec spre oraș.

...Pe aci, pe același drum înveselit de plante verzi, de flori sălbatice, de soare, au răsunat acum cinci sute de ani — zguduind văzduhul — tunurile nerăbdătorului Mahomed.

In același timp, înăuntru, în cetate, îngrijorarea era mare. Femei, copii, bărbați, ghicind greutatea luptei, îngenunchiază în fața icoanelor, cerând lui Dumnezeu să le dea izbânda.

Impăratul bizantin cere tovarășilor de arme și supușilor, iertare pentru răul pe care l-ar fi făcut vreodată, apoi se cufundă și el, în rugăciunea desnădăjduită a poporului său, așteptând să-și poată salva imperiul și oamenii printr'o minune.

Dar vai! Icoana făcătoare de minuni a Fecioarei Maria din Biserica Blachernes, apărătoarea Bizanțului, a căzut la pământ în timpul procesiunii religioase și timp de vreo oră, credincioșii n'au mai putut-o desprinde de acolo. O lumină de aur, inexplicabilă, a învăluit cupola bisericii Sfintei Sofia, și a împresurat-o astfel, vreme destul de îndelungată.

In altă zi, o ceață deasă a acoperit orașul, arătând că Dumnezeu i-a retras sprijinul.

...Atâtea semne prevestitoare de rele!...

Imbrăcat ca un simplu cavaler, purtând numai pe papuci și pe cască vulturul imperial, Constantin Dragases, împăratul, iese din palatul Blachernes, întovărășit de istoricul Phrantzès, care dă amănuntele acestei ultime inspecții militare ale eroicului suveran.

Trece călare în lungul zidurilor și cercetează curajul ostașilor.

De dincolo, se înalță în valuri zgomotoase, pregătirea plină de fierbere a ataculuș turc. Zăngănit de arme, de scuturi și de armuri; strigăte, porunci grăbite. Apoi răbufnitul puternic al artileriei, înaintarea ienicerilor iuți;... lupta în toiul ei.

Deodată, deși apărătorii Constantinopolei, cu toată violența atacurilor, mai nutreau încă iluzia că ar fi putut fi despresurați, se răspândește ca un fulger vestea că orașul a căzut.

Ce se întâmplase?

Puțin timp înainte de aceste zile hotărîtoare ale sfârșitului lui Mai din anul 1453, Kerkoporta, poarta circului, rămăsese din neglijență, sau din trădare deschisă.

Pe aci, pe această poartă, azi un maldăr de ruine care nu mai amintesc prin nicio particularitate, rolul istoric pe care l-a jucat în trecut, și-au făcut drum o mână de ieniceri.

Au înaintat astfel înăuntrul zidurilor, au înălțat drapelul verde pe turnurile lui Teodosiu și în fugă triumfătoare, au mers mai departe.

După ei, au venit alții, apoi mai mulți și mai mulți...

Kerkoporta a grăbit victoria cu câteva ceasuri, n'a provocat-o însă. Chiar dacă aceste obstacole n'ar fi fost întoarse, Bizantinii tot pierdeau lupta. Ajutoare nu le mai veneau de nicăeri, forțele asediatoare se înnoiau mereu, în ziduri se făcuseră spărturi mari... In vremea aceasta, fără să cunoască întâmplarea dela Kerkoporta, Constantin Dragases, al patrulea fiu al lui Manuel II Paleologul, apăra ultimele ceasuri ale Bizanțului, în dreptul poartei Tunului — Top Kapu — aleasă ca punct de rezistență al atacurilor principale ale artileriei dușmane.

— „Orașul meu piere și eu trăesc încă", se văita el către cei care alăturî de el, luptau eroic dar fără folos.

Dar n'apucă să sfârșească sau poate — cine știe? nici să rostească aceste cuvinte pe care i le atribuie unii istorici și o lovitură, îl și doborî.

Printre celelalte sute de cadavre care impiedecau intrarea și ieșirea pe Top Kapu, se putea număra — modest și învins — și acel al ultimului împărat bizantin.

In vreme ce imperiul de Răsărit își încheia astfel domnia, pe poarta Andrinopolei, în haine de sărbătoare, intra în pas de glorie, în noua lui capitală, Mahomed II, cuceritorul.

Peste nouă ani, se împlinesc cinci sute ani, de când zidurile bizantine nu mai sunt altceva, decât un loc de plimbare, sau un prilej de tristă retrospecțiune istorică.

De tristă retrospecțiune, pentru că nimic nu poate fi mai jalnic decât o glorie odată strălucită, definitiv apusă; nimic mai umilitor pentru ambițiile omenești, decât reducerea lor la nimic...

Cu prilejul acestei comemorări însemnate în istorie, se vor face aci serbări mari, a căror pregătire se pune la punct depe acum.

Imperiul bizantin și imperiul ture, un imperiu mort, și altul în plină desfășurare a vieții, din nou la luptă!

Dar de data aceasta, cu cinci sute de ani mai târziu, cuceritorii vor juca partea învinșilor și pe aceea a câștigătorilor. Lupta va fi în glumă, fără câștigători și fără învinși.

VIORICA ȘTIRCEA

Sursa ochelarilor din țară

OCHELARI
de soare și medicali
„ZEISS, BUSCH, RODENSTOK"
cel mai mare magazin de optică din țară
INSTRUMENTE MEDICALE
USTENSILE de LABORATOR
USTENSILE FARMACEUTICE
Prețuri moderate — Revânzătorilor rabat
„CENTRALA LABORATOARELOR"
Str. Academiei No. 1 - Telefon 4.13.86 - 5.22.91
Reg. Com. 165/944

Ministerul Propagandei Naționale
FILARMONICA
Orchestra de cameră
Conducerea muzicală: George Cocea

29 August: Făgăraș	3 Septembrie: Aiud
30 August: Sibiu	4 Septembrie: Turda
31 August: Sighișoara	5 Septembrie: Alba Iulia
1 Septembrie: Mediaș	6 Septembrie: Orăștie
2 Septembrie: Blaj	7 Septembrie: Deva

28

F. Topârceanu
producție proprie de
PERII—PENSULE—BIDINELE
Specialități industriale în Păr, Sârmă și Fibră
Lăvrează la Instituții Particulare și de Stat, Fabrici și Uzine
Asortiment complect pentru zugravi și vopsitori
Secțiune specială pentru revânzători
Expediții în toată țara
Calea Moșilor No. 51—București—Telef. 4.58.48
Reg. Com. 443/941 724

TRANSPORTURI
efectuăm zilnic, colective și mașini complecte în întreaga țară. Prețuri maximale.
Adresați:
COOPERATIVA „ARDEALUL"
Str. Carol 42, etaj I. Telefon 3.50.27.
4007

Doamnele Gospodine, Domnii Antreprenori
Zugravi și Vopsitori
ARTICOLE DE MENAJ, MATERIALE CONSTRUCȚIE, VOPSELE, LACURI, CHIMICALE EFTIN ȘI DE PRIMA CALITATE GASIȚI
La firma EKAPE Calea Moșilor 78
Telefon 5.41.36 Reg. Com. 2630/942
40

AVEȚI APARATUL DE RADIO DEFECT? ANUNȚAȚI 1.28.12 RADIO ROMÂN VI-L REPARĂ LA DOMICILIU
Sub o nouă direcțiune 3136

Transporturi cu Autocamioane și Turisme
In Capitală și provincie execută conștiincios
Proprietarul CHIRCU PETRE Telefon 2.05.39
11

Imobile Avariate
Refacem din nou sau reparăm eftin: Rapid. Acoperișe — Tâmplărie — Tinichigerie — Zidărie — Tencuieli — Zugrăveli. Telefonați 2.30.80 „Antrepriza CARAGEA", str. Cometa 34. 29

AUTO-GARAJ-ATELIER
central, bine amenajat, cu comenzi, locuință, birouri, telefon, CAUTĂ COLABORATOR cu capital sau COMBINAȚIE. Oferte ziar sub 140 K. 31

JALUZELE-RULOURI
Obloane — Lucrări tapițerie — Placaje — Reparațiuni — Eftin. — Telefonați 2.30.80. — Antrepriza „Caragea". 30

Motoretă
nouă N. S. U. 125 cm. Alta Phanomen 98 cm. Vinde Garajul Mărgărit. Romana 5. 743

TURISM
face curse Pitești-R. Vâlcea-Călimănești fiecare zi plecare București ora 6 dimineața, adresați tel. 5.75.55 709

OFER RECOMPENSĂ
Șoferului care m'a transportat Sâmbătă dimineața 12 August, la gară, dacă îmi va aduce servieta cu facturierul și trei stampile ce le-am lăsat lângă el la volan.
In caz contrar va fi reclamat parchetului fiind cunoscut, declarându-le nule și fără valoare.
„TONAL"
Farm. Hariton Nic
Str. Raion 8 17